

"Qütb Xarəzmi. Xosrov və Şirin" kitabı işıq üzü görüb

Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin "Xəmsə"sinin türk dünyası ədəbiyyatının inkişafında böyük rolu vardır. Təsadüfi deyil ki, onun "Xosrov və Şirin" məsnəvisinin təsiri altında türk ədəbiyyatı tarixində çox sayda mühüm ədəbi-bədii əsərlər qələmə alınıb. Tədqiqatçıların fikrincə, Nizami Gəncəvinin farsca qələmə aldığı "Xosrov və Şirin" poemasının türk dilinə ilk tərcüməsi XIV əsrdə yaşamış Qızıl Orda şairi Qütb Xarəzminin adı ilə bağlıdır...

AMEA Naxçıvan Bölməsi İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Əbülfəz Quliyevin tərtib etdiyi "Qütb Xarəzmi. Xosrov və Şirin" adlı yeni kitab nəşr olunub. "Əcəmi" Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyində işıq üzü görən kitab Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illiyinə həsr olunub.

AMEA NAXÇIVAN BÖLMƏSİ
İNCƏSƏNƏT, DİL VƏ ƏDƏBİYYAT İNSTITUTU

QÜTB XARƏZMİ

Xosrov və Şirin

Əsər filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədlinin elmi redaktorluğu, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Arif Ağalarovun rəyi əsasında AMEA Naxçıvan Bölməsi Rəyasət Heyətinin qərarı ilə çapdan çıxıb.

Kitab professor Əbülfəz Quliyevin yazdığı "Nizami Gəncəvi "Xosrov və Şirin"inin türkcəyə ilk tərcüməsi (XIV əsr)" adlı ön sözlə başlayır. Burada Qızıl Orda dövləti zamanında elmə və ədəbiyyata göstərilən qayğıdan, Nizaminin təsiri altında "Xosrov və Şirin" mövzusunda toxunan şairlərdən danışılır. Qədim türk ədəbiyyatında nəzərə çarpan hərfi və sərbəst tərcümə növləri, sərbəst tərcümənin orta əsrlər dövründə olduqca yüksək qiymətləndirilməsindən bəhs olunur.

Alim Nizami və Xarəzminin "Xosrov və Şirin"lərində oxşar və fərqli cəhətləri diqqətə çatdırır, dəyişiklik və əlavələrdən bəzilərini şərh edir.

Vurğulanır ki, dahi Nizamidən ilhamlanan şair özünəxas əlavələr etməklə tərcüməyə yarıdıcı yanaşmışdır. 1341-1342-ci illərdə tərcümə olunan məsnəvi qıpçaq-oğuz abidəsi kimi hər iki türk dil qrupunun xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir.

Daha sonra əsərin mətni transkripsiyada oxuculara təqdim olunub. Kitabın sonuna əsərdə işlənən arxaik sözlərdən ibarət lüğət əlavə edilib.

Qeyd edək ki, əsərin yalnız bir əlyazma nüsxəsi zəmanəmizə qədər gəlib çatıb. Bu əlyazma Polşa və Türkiyədə nəşr olunmuş, lakin həmin nəşrlərdə əlyazmanın transkripsiyasında bəzi qüsurlara yol verilmişdir. Yenice çapdan çıxmış Azərbaycan nəşrində həmin nöqsanların aradan qaldırılmasına səy göstərilmişdir.

Əsər türk dilləri və ədəbiyyatı tarixinin öyrənilməsində çox mühüm qaynaq olmaqla bərabər, həm də Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, eləcə də nizamişünaslıq üçün dəyərlidir.

Kitab filoloq alim, müəllim, tələbələr, eləcə də mövzu ilə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.